

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

Beynəlxalq münasibətlər və
İqtisadiyyat fakültəsi Elmi
Şurasının 04.05.2017-ci il tarixli
7 saylı protokolu

“Təsdiq edirəm”
Elmi Şuranın sədri,
prof.Z.M.Həsənalıyev

5308.01 - “Ümumi iqtisadiyyat”
İxtisası üzrə
Doktorluq İmtahanı
Proqramı

Bakı - 2017

İqtisadiyyata giriş. İqtisadiyyatın əsası – resursların məhdudluğu və tələbatların sonsuzluğu. Faydalılıq və seçim. Alternativ xərclər. Ev təsərrüfatları, firma və dövlət. İqtisadi sistemlər. İqtisadi məqsədlər. Rəşional davranış. İqtisadi təhlil. Qərar qəbul etmə. Pozitiv və normativ yanaşma. Mikroiqtisadiyyat.

İstehlakçı davranışlarının təhlili və istehlakçının tarazlığı. Ehtiyac və istehlakçı seçimləri. Faydalılıq anlayışı və fayda funksiyası. Ümumi fayda, marjinal fayda və faydalılığın miqdar və sıralama nəzəriyyələri. Fərqsizlik ayriləri və xüsusiyyətləri. Əvəzləmə həddi. Bütçə məhdudluğu. İstehlakçı tarazlığı. Faydalılıq funksiyasında, qiymətlər və gəlirdəki dəyişmələrin istehlakçı tarazlığına təsiri. Gəlir və əvəzləmə effekti.

Bazar tələbi və tələb elastikliyi. Fərdi tələb və bazar tələbi. Fərdi və bazar tələb ayriləri arasında əlaqə. Elastiklik anlayışı. Elastiklik əmsalı. Nöqtəli və qövsəoxşar elastiklik. Tələbin qiymətə görə elastikliyi. Tələbin nöqtəli qiymət elastikliyi. Tələbin qövsəoxşar elastikliyi. Engel ayriləri və tələbin gəlirə görə elastikliyi. Tələbin çarpaz qiymət elastikliyi.

İstehsal anlayışı və istehsalçının tarazlığı. İstehsal anlayışı. Marşal analizi. İstehsal prosesində müddətlər. Texnologiya və istehsal funksiyası. İstehsalın sabit və dəyişən amilləri. Dəyişən (azalan) səmərəlilik. HICKS analizi. Bənzər istehsal ayriləri. İstehsal miqyasına görə gəlir. Xərc məhdudluğu. İstehsalçı tarazlığı. İstehsalçı tarazlığının dəyişməsinə səbəb olan amillər.

İstehsal xərcləri və firma mənfəətinin maksimumlaşdırılması. İstehsal xərclərinin mahiyyəti. Fərdi və ictimai xərclər. İzokosta və onun xəritələri. İstehsalın qısamüddətli xərcləri. Sabit, dəyişən, və ümumi xərclər. Orta xərclər. Mənfəətin maksimumlaşdırılması prinsipləri. İqtisadi və mühasibat mənfəəti. Normal mənfəət. Xərc həddi. Xərc həddinin artması və səmərəliliyin azalması qanunları. Firmanın uzunmüddətli dövrdə fəaliyyəti. İstehsalın miqyas effekti. Kənar effektlər.

Təkmil rəqabət modeli (tam rəqabətli bazar) və firma tarazlığı. Bazar anlayışı. Təkmil rəqabət modeli və onun xarakteristikası. Təkmil rəqabət modelində qiymətin əmələ gəlməsi. İstehlakçı və istehsalçı rentaları. Təkmil rəqabət modelində firmanın tələb əyrisi və firma gəlirləri (ümumi, orta və marjinal gəlir). Təkmil rəqabət modelində qısamüddətli və uzun müddətli tarazlıq.

Qeyri-təkmil rəqabət modeli (əksik rəqabətli bazar). Xalis inhisar modeli və onun əsas xarakteristikası. Xalis inhisar modelində firma gəlirləri (ümumi, orta və marjinal gəlir) və tarazlığı. Təbii inhisarlar. Xammal inhisarı. Lokal inhisarlar. Qiymət diskriminasiyası. Oliqopoliya bazarı və onun xarakteristikası. Oliqopoliya bazarlarının əsas modelləri. Kurno və Edgevort (sınımlı tələb əyrisi) modelləri. Çox firmalı oliqopoliya. Sazişli oliqopoliya. Qiymət liderliyi. Kartel.

İstehsal amilləri bazarı. İstehsal amilləri kimi əmək, torpaq, kapital və sahibkar anlayışları. İstehsal amillərinin gəlirləri: əmək haqqı, renta, faiz və mənfəət. Əmək, torpaq və kapital bazarı. İstehsal amilləri bazarında tələb və təklif. Təkmil və qeyri-təkmil rəqabət şəraitində istehsal amilləri tələbi. Gəlirlərin formalaşmasının bazar mexanizmi. Gəlirlərin bölgüsü. İlkin gəlir bölgüsü. Yenidən gəlir bölgüsü (dövlətin sosial siyasəti).

Ümumi iqtisadi tarazlıq və rifah. Ümumi iqtisadi tarazlıq. Valras tarazlığı və qanunu. İstehlakçılar arasında tarazlıq. İstehsalçılar arasında tarazlıq. İstehsal imkanları əyrisi. Rifah iqtisadiyyatı. Pareto dəyər mühakiməsi və Pareto optimumu. Kənar effektlər və rifah iqtisadiyyatı. Sosial faydalılıq və sosial xərclər.

Milli gəlir və onun hesablanması metodları. Milli gəlir və milli sərvət anlayışları. Ümumi milli məhsul (ÜMM), ümumi daxili məhsul (ÜDM), xalis daxili məhsul (XDM), milli gəlir (MG), şəxsi gəlir (ŞG) və sərəncamda qalan gəlir (SG) və hesablama düsturları. Nominal və real ÜDM, ÜDM deflyatoru, qiymət indeksi. ÜDM-nin gəlir və xərc metodları ilə hesablanması. İqtisadi artım və iqtisadi inkişaf. Dövlət və milli gəlir. Xarici iqtisadi əlaqələr və milli gəlir. Ödəniş balansı və onun hesabları. Valyuta sistemləri.

Məşğulluq və işsizlik, klassik və keynisçi iqtisadi yanaşma. Məşğulluq anlayışı. İşsizlik anlayışı və onun növləri. İşsizlik və inflyasiya arasında əlaqə, Filips əyrisi. Ouken qanunu. Klassik iqtisadi yanaşma: Sey qanunu, faiz, əmək və qiymət haqqında nəzəriyyələr. Keynisçi iqtisadi yanaşma: real iqtisadi tarazlıq, effektiv tələb, məcmu təklif və məcmu tələb, əmanət və investisiya bərabərliyi metodları. Dövlətin iqtisadiyyatda rolu. Milli gəlir və məşğulluq arasında əlaqə.

İstehlak, əmanət (yığılma) və investisiyalar. İstehlak funksiyası. Orta və marjinal istehlak meylləri. Əmanət funksiyası. Orta və marjinal əmanət meylləri. Investisiya anlayışı və növləri. Investisiya qərarı və kapitalın marjinal təsiri. Sadə, super və multiplikator investisiya modelləri.

Pulun tələb və təklifi, monetar siyasət. Pul. Pulun funksiyaları. Pul sistemi tipləri və pul kütləsinin strukturu. Pul aqreqləri, M0, M1, M2 və M3. Pul təklifi və tələbi. Likvidlik tələsi. Pul kütləsinin miqdarı ilə qiymətlər arasında əlaqə: miqdar nəzəriyyəsi, Fişer və Kembrid bərabərliyi. Monetar siyasət.

Milli gəlirin real və monetar tarazlığı. Əmtəə bazarında tarazlıq və IS əyrisi. Pul bazarında tarazlıq və LM əyrisi. Əmtəə və pul bazarında birlikdə tarazlıq (ümumi iqtisadi tarazlıq).

Dövlətin fiskal siyasəti. Dövlət büdcəsi və onun strukturu. Dövlət xərcləri. Dövlət xərclərinin inzibati, funksional və iqtisadi təsnifatı. Dövlət gəlirləri. Vergilər və onların müxtəlif növləri. Adam Smitin vergiqoyma prinsipləri. İqtisadi cəhətdən vergilərin təsnifatı: gəlir, istehlak və sərvət (sərmayə) üzərindən alınan vergilər. Birbaşa və dolaylı vergilər. Dövlət xərclərinin və vergilərin milli gəlirin formalaşmasına təsiri. Büdcə kəsiri və onun maliyyələşmə üsulları. Büdcə kəsirinin dövlət borcu ilə əlaqəsi.

Makroiqtisadi qeyri-sabitlik və inflyasiya. İqtisadi inkişafın qeyri-sabitliyi və səbəbləri. İqtisadi tsikl anlayışı. Tsiklik tərəddüdlərin növləri. Ekzogen və endogen nəzəriyyələr. Qısa, orta və uzun müddətli tsikllər. İqtisadi tsiklin fazaları: böhran, durğunluq, canlanma və yüksəliş. İnflyasiya, deflyasiya, staqflasiya və devalvasiya. Dövlətin anti-tsiklik tənzimləməsi.

ƏDƏBİYYAT

1. Atakişiyev M.C., Abbasov H.M., Abbasova H.N, Mikro və makroiqtisadiyyat. Bakı, Azərənşr, 2010.
2. Campbell R. McConnel, Stanley L. Brue, Economics, Principles, Problems, and Policies, 13th edition, 1999.
3. Mənkü N.Q. Ekonomiksin əsasları. Tərcümə ed. E. T. İbadov, R. Ə. İsayev, A. Ə. Qurbanov. Bakı, 2010.
4. N. Gregory Mankiw, Macroeconomics, 2010
5. N. Gregory Mankiw, Principles of Economics, 1998.

6. Nağiyev Ə., Quliyev P., Abbasova Ş. Tətbiqi iqtisadiyyatın elementləri (dərs vəsaiti). Bakı, 2001.
7. Гальперин В.М. и др. Микроэкономика, том I. Санкт-Петербург, 1994.
8. Гальперин В.М., Гребников П.И., Леусский А.И., Гарасевич Л.С. Макроэкономика, Санкт-Петербург, 1994.
9. Доллан Э.Дж. Микроэкономика. СПб, А-О Санкт-Петербург, 1994.
10. Доллан Э.Дж., Линдсей Д.Е. Макроэкономика. Санкт-Петербург, 1994.
11. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика. М., 2005.
12. Емцов Р.Г., Лукин М.Ю. Микроэкономика. М., “ДИС”, 1997.
13. Курс экономической теории. Учебное пособие. Руководитель авторского коллектива и научный редактор проф. А.В. Сидорович. М., 2007.
14. Макконел К.Р., Брю С.Л. Экономикс. М., 2010.
15. Мэнкью Н.Г. Макроэкономика. М., 2010.
16. Пиндайк Р., Рубинфельд Д. Микроэкономика. М., Экономика, Дело, 1992.
17. Хайман Д.М. Современная микроэкономика: анализ и применение в двух томах. М., Финансы и статистика, 1992.
18. Экономика. Под ред. А.С.Булатова, М., 1994.
19. Экономическая теория. Учебник для вузов. Под редакцией А. И. Добрынина и Л. С. Тарасевича. Санкт-Петербург, 2001.
20. Экономическая теория. Учебник. Под ред. В.И.Видянина, Г.П.Журавлевой, А.И.Добрынина, Л.С.Тарасевича. М., ИНФРА – М., 2005.